

Kommentarer till presentationen för tjänsteenkäten SFOHH's möte 2025

1. Jag heter Sofie Enander och arbetar som ÖNH-specialist vid Linköpings universitetssjukhus och nu andra året i rad har jag fått äran att vara nationell samordnare av tjänsteenkäten.
I år är det den 26:e gången tjänsteenkäten genomförs och i år ska vi lägga lite fokus på budget. Årets enkät visar som vanligt förhållanden på landets önh-kliniker avseende bemanning så som den såg ut under v.4 i år. Presentationen innehåller också en beräkning över utbildningsbehovet av nya specialister de kommande 10 åren. Det är verksamhetscheferna på våra önh-kliniker som svarar på enkäten och står för de siffror som ligger till grund för analysen. Beräkningar i presentationen som innebär jämförelser i förhållande till befolkningen är baserad på 2025 års befolkningsstatistik från Statistiska Centralbyrån. Tiden avsatt för den här presentationen infattar inte tid för en frågestund men jag är närvarande alla dagar och välkomnar korridorssamtal.
2. Här ser vi årets arbetsgrupp som ansvarar för att enkäten genomförs. De skickar ut enkäten till verksamhetscheferna och sammanställer datan från sitt område. Jag vill passa på att tacka dem för ett bra utfört arbete.
3. Vi börjar med att diskutera resultaten som berör våra fantastiska specialister.
4. Här ser vi antalet specialister de senaste 10 åren inom ÖNH, audiologi, foniatri och privat verksamhet. Antalet specialister har långsamt ökat över tid men de sista tre åren har antalet varit stabilt. Vi är nu totalt 658 specialister, varav 461 ÖNH-specialister, 49 audiologer, 25 foniatrer och 123 privata specialister.
5. Här visas endast antalet privata specialister över en 10 års period och antalet privata specialister har minskat något sedan föregående år, från 134 till nuvarande 123st. Störst andel finns inom Region Stockholm/Gotland men det finns inga i privat verksamhet på just Gotland så majoriteten av privata specialister är således fortfarande i Stockholm.
6. Här ser vi antalet specialister per 100 000 invånare i de olika områdena över en 10-års period. Den svarta linjen är genomsnittet i landet som ligger på 6,2 och här ser vi att Södra området och Västra Götaland stadigt ligger under riksgenomsnittet.
7. Nu ser vi endast ÖNH-specialister per 100 000 invånare i rikets olika områden, detta inkluderar både offentlig och privat verksamhet. Om i börjar med att bara titta på den färgade delen av stapeln så ser vi att fördelningen är ganska jämn men Sydöstra ligger något lägre jämfört med resten av landet. Och nu för att lägga in lite prat om pengar, det olika områdena rapporterar olika ekonomisk ram inom vilken de kan rekrytera läkare.
Den gråa lådan på toppen av stapeln visar den bemanning man skulle vilja ha och har råd med inom den budget man har för nuvarande. Norra området skulle ha råd mest högst specialisttätthet och sydöstra med lägst.
8. Här ser vi det totala antalet specialister per 100 000 invånare, här är då även

foniatrier och audiologer inkluderade. Med nuvarande bemanning ligger Södra området högst på 6,6 och Västra Götaland och Sydöstra ligger lägst med 5,7. Om vi tittar på den gråa pålagringen ser vi att Norra området skulle igen haft råd med högst specialisttätthet och Västra Götaland och sydöstra med lägst.

9. Här ser vi antalet aktiva specialister, både privat och offentlig verksamhet presenterade i åldersgrupper över en 10-års period. Sedan längre tid tillbaka har andelen aktiva specialister över 65 år legat över 10% men de två senaste åren har den andelen sjunkit och ligger nu på 8,3%.
10. Här ser vi andelen av specialister med forskarutbildning. Den blå linjen är andelen som är medicine doktor, den andelen har stadigt minskat sedan 2022 och ligger nu på 24%. Även antalet docenter har sjunkit över tid men sedan 2022 har det legat stabilt kring 5%.
11. Nu ska vi prata om nedsatt tjänstgöringsgrad för både specialister och ST-läkare inom offentlig sektor. I specialistgruppen ser vi en fortsatt en ökning av nedsatt tjänstgöringsgrad sedan 2021, se den blå linjen i diagrammet. Sett till hur många tjänster det står för är det dock ganska stabilt över tid, se blå streckad linje. För de som går ner i tid ligger genomsnittet på att man arbetar ca 60%. För ST-gruppen har antalet som går ner i tjänstgöringsgrad minskat de senaste åren. När de går ner i tjänstgöringsgrad gör de dock det i större utsträckning jämfört med specialisterna, genomsnitt ligger på att man jobbar ca 30%. Vi får dock ha i åtanke att i nedsatt tjänstgöringsgrad inräknas även föräldraledighet och detta kan ju påverka olika i olika åldersgrupper.
12. Nästa grupp att diskutera är audiologerna
13. I år är det angivet av verksamhetscheferna att det finns 49 audiologer i klinisk tjänst och i dessa räknas alla som är utbildade audiologer även om det inte skulle arbeta strikt inom audiologi. Det finns ett fåtal privata audiologer, totalt 2 rapporterade. Antalet audiologer har, som ni ser, ökat de senaste åren från 2022 och framåt.
14. Här ser vi fördelningen av antalet audiologer per 100 000 invånare för de olika områdena. Här ligger Mellansverige och Sydöstra i topp och Södra området ligger lägst. Vi tittar på de grå lådorna som igen visar den bemanning man skulle vilja ha och har råd med inom den budget man har för nuvarande. Ser vi att Mellansverige som redan har högst audiologtätthet skulle ha råd med ännu fler medans Västra Götaland och Södra inte skulle nå ens samma nivåer som de andra områdena ligger på idag.
15. Enligt verksamhetscheferna saknas det 11,5 audiolog inom offentlig sektor som de skulle ha råd att rekrytera utifrån 2025 års budget. Beräknade pensionsavgångar inom närmaste 5 åren är 9 stycken och pågående ST som beräknas vara färdiga inom 5 år är 10. Det innebär att i slutet av 2029 kommer det att saknas 10,5 audiologer. Vi behöver således fortsätta att motivera till vidareutbildning inom audiologi på våra kliniker.
16. Nu går vi vidare med resultaten som berör foniatrierna
17. Här ser ni antalet foniatrier över en 10 års period. Detta antal inkluderar alla som arbetar helt eller delvis inom foniatri. Totalt ser vi en ökning sedan 2018 men det har inte blivit ytterligare fler under senaste året utan ligger kvar på 27 stycken.
18. På nästa bild har vi här fördelningen av foniatrier per 100 000 invånare. Här ligger

Södra området i topp och Västra Götaland ligger tydligt lägst. Om vi igen riktar blicken mot de grå lådorna som visar vad man skulle vilja ha och har råd med ser vi att Norra området skulle ha möjlighet att rekrytera betydligt fler och Västra Götaland skulle fortsätta ligga lågt.

19. Enligt verksamhetscheferna saknas nu 11 foniater inom offentlig sektor som de skulle ha råd att rekrytera utifrån 2025 års budget och då endast 1 pensionsavgångar är tänkt att ske inom de närmaste 5 åren och det finns 12 pågående ST som beräknas bli färdiga så blir slutbalansen att det inte kommer saknas foniater i slutet av 2029.
20. Nu är det dags att prata om våra underbara ST-läkare och här har jag ingen ekonomisk grå låda med i figurerna men låter de juniora ÖNH-läkarna leka bland pengar som om de drömmer om en framtida vård utan stora sparbeting.
21. Här ser vi antalet ST-läkare över en 10-års period. Antalet ST-läkare i landet har totalt ökat men efter 2020 sågs en minskning som nu tycks ha avtagit. Antalet ST-läkare inom allmän ÖNH ligger nu på 181 st jämfört med de 205 vi hade år 2020. Antalet ST-läkare inom både foniatri och audiologi har ökat de senaste 10 åren.
22. Här ser vi antalet alla aktiva specialister samt ST-läkare fördelade i åldersgrupper om 5 år. Den blå linjen är hur det ser ut nu 2025, Orange visar 2021 års fördelning och den gröna hur det såg ut 2016. 2016 fanns en puckel vid 60-64 år som sedan minskat i och med pensionsavgångar och i nutid har vi en puckel för gruppen 40-44 år.
23. Här ser vi antalet ST-läkare per 100 000 invånare för de olika områdena. Sydöstra ligger tydligt högst och Stockholm/Gotland absolut lägst.
24. Nu ska vi prata om utbildningsbehovet av ÖNH-specialister vi ser över de kommande åren. Beräkningen avseende de kommande 5 åren är gjord enligt följande. Pågående ST som beräknas bli specialister t.o.m 2029 är 170 st, förväntat bortfall är 5 per år så låt oss dra av 25 st och landa på 145 färdiga specialister år 2029. Verksamhetscheferna har 2025 uppskattat att de har ett underskott på 40 specialister som de skulle ha råd att rekrytera utifrån 2025 års budget. Förväntade pensionsavgångar ligger på 58 st i offentlig sektor och 10 i privat. Dessutom faller ett visst antal specialister bort varje år, de senaste 5 åren var det totalt 14 st så låt oss använda samma summa för kommande 5 år. Då resulterar vi i att vi har totalt 122 specialisttjänster att fylla för att täcka upp behov, bortfall och pensionsavgångar. Det innebär att vi enligt denna beräkning ligger på ett överskott om 23 specialister år 2029.
25. Om vi då går vidare och tittar på nästa 5 års period som är år 2030-2034. Så går vi in i den perioden med ett överskott på 23 specialister. Beräknade pensionsavgångar och förväntat bortfall gör att vi landar på att 59 st specialister kommer behöva ersättas. Det gör att det totala utbildningsbehovet för hela Sverige denna 5 års period landar på 36 st! Förra året blev summan 33st. Just nu pågår totalt 181 ST inom ÖNH, varav vi dock hoppas att en del kommer välja att utbilda sig vidare inom audiologi där det behövs fler. Man kan ju också hoppas på en större budget ute på klinikerna så vi har råd med fler underbara kollegor.
26. Låt oss sammanfatta...

27. Antalet specialister fortsätter att öka långsamt över tid

Det skiljer sig mellan regionerna i antal specialister i förhållande till befolkningen i området men det ekonomiska utrymmet att rekrytera för skiljer sig också.

Andelen specialister med forskarutbildning fortsätter att sjunka.

Fler specialister med utbildning inom audiologi behövs för att täcka behovet.

Behovet av foniatrer möter den pågående utbildningstakten.

Antalet ST-läkare inom ÖNH har ökat något sista året och överutbildningen har ökat jämfört med beräkningen 2024.

Ansvar för att anpassa behovet av nya specialister ligger som alltid på arbetsgivarna i Sverige och i förlängningen hos verksamhetscheferna på våra ÖNH-kliniker

28. Tack